

הכל התחיל לגמרי במיקרה: ד"ר אלברט הופמן, כימאי בחברת "סנדו" השווייצרית, מידר אבקה לבנה מתוך ארגון, עובש השיפון, והניח אותו למשמרת. חמש שנים אחר-כך, הריח במיקרה את האבקה. באותו רגע "השי" תנו לחלוטין כל העצמים. גם חברי במעבדה ניראו שונים. צבעים מדהימים זינקו לעיני מתני".

כך ניתגלה לראשונה האליאסידו-25.

התופעה המוזרה עניינה את הופמן. הוא ניסה שוב את החומר. התוצאה חזרה על עצמה: הוא ראה שנית חזיונות שונים, איבד כל חוש של זמן או מקום. הוא ניסה את החומר על חבריו. גם הם הגיבו בצורה דומה. החוקר הצעיר קיווה שבאמצעות הסם החדש יוכלו לגלות את מקורן הכימי של מחלות-הנפש. עליכן המשיך בניסוייו. הוא לא העלה בדעתו, שהמציא את הנושק הכימי המסוכן ביותר והיעיל ביותר, ושהוא פתח את הדרך לגל השגעון הקולקטיבי העובר היום על הנוער האמריקאי. והוא גם לא שיער שהחומר אותו בודד, הדיאטילאמיד של החומצה הליס-

כך נולד הסם

גית, או האליאסידו 25, ייהפך למגיפה משתוללת בעולם כולו.

"אלף פנטזיות ואלף שדים"

לא היתה זו הפעם הראשונה בה נתקלו בהשפעות דימות אחרי לקיחת סמים. כמעט מראשית התרבות האנושית החל השימוש בסמים מעוררי-הזיות, ההלוצינוגנים.

משערים שכבר המכשפות בימי הביניים, שראו מראות ודמויות מרחפות באוויר, השתמשו לשם כך בהלוצינוגנים, אותם קיחו מעשבים הידועים רק להן. ייתכן שגם בעלת האזב, אליה בא שאול המלך, ראתה את חזיונותיה בכוח שיקוי מעוררי-הזיות.

גם ההיסטוריון הידוע הרודוטס, מספר על הסקיתים, ש' אכלו זרעיקנבוס והזו הזיות, ועל הפרסים שהשתמשו לשם כך בסמים.

באופן מדעי נחקרו ההלוצינוגנים בפעם הראשונה במאה ה-17. הם נתגלו אצל האצטקים, במכסיקו, שהכירו אותם היטב, אך ידעו להגביל את שימושם למטרות פולחניות בלבד. שכן התברה שלהם היתה מאורגנת הרבה יותר מזו שלנו, שנשחפה בגל הטירוף הפאסיבי, מבלי יכולת לבלום איתה, או להגבילו.

את הסם והשפעתו תיאר לראשונה רופא ספרדי, פרנץ ציסקו הרננדו, ושני ניירים פרנציסקנים, שחקרו את החומר לפני 300 שנה: "האינדיאנים משתמשים בצמח הנקרא הנחש הירוק, במספר קטטסים וכן בסוג פטריה הנקראת בשם האלוהים. כשהכמרים האצטקים טועמים מתמצית צמחים אלה, הם רואים אלף פנטזיות ואלף שדים, ויכולים לדבר עם אלוהים.

רק בטכסים דתיים מסוימים נתנו גם לעם לטעום מן הסם. כל הציבור החל לראות חזיונות וחיות נוראות. ה' חומר שיכר, יסחרר, הכניס אותם למצב של אלימות או של עצב ורצון-להתבא. הוא הפחיד אנשים, הצחיק אותם, אני שים ניסו לחנוק עצמם, או נפחדו עד מוות."

התיאור זה החלוטין עם תיאור השפעות האליאסידו, כפי שהוא משתקף במחקרים של רופאים ופסיכיאטרים מודרניים, וכפי שהוא משתקף בתיאור ההזיות, שהובא בי מאמר הראשון בסידרה זו.

הישראלי שטעם החודש, מתוך סקרנות, את האליאסידו, הרגיש בדיוק כמו האצטקים הקדמוניים, בטכסים מיסותריים בתקופה שלפני גילוי אמריקה.

דומה למחלת-נפש

לפני שבעים שנה בדיוק, בשנת 1896, הובא לי ראשונה לאירופה סם מעוררי-הזיות, היה זה הטסקאלין, שהובא ממכסיקו, בצורת קאטוס. אך העולם האירופי לא התרשם.

רק בשנת 1952, כשהחלו במחקר תרופות-הנפש, הפסיכור-פארמאטולוגיה, נזכר בסם, אותו גילה הופמן במיקרה ב-1943. הם גילו שפעולתו דומה לפעולת הטסקאלין, אולם הוא חזק ממנו פי 5000!

עד שנתגלו ההלוצינוגנים, היו בשימוש שלושה כוגי סמים עיקריים: האמפטאמינים, הגורמים להתרוממות-הרוח ולעליצות מלאכותית, הבארביטוראטים, שהם סמי הרגעה והשקטה, ושינה, והטראנקיליזורים — שהם מקהים הת-רגשיות נפשיות, כמו דאגות ופחדים.

ההלוצינוגנים, גורמי-ההזיות, משפיעים בצורה שונה לי-גמרי: מניחים שהם פועלים על העצבים אשר מפעילים את רשתית-העין, במרכזים הנמצאים עמוק במוח. מרכזים אלה מפקחים על רמת העירנות, ושם יוצר המוח את השילוב ההגיגי שבין המראה שנקלט בעין, לבין ההרגשה שהוא מעורר.

הסם גורם משום-כך לאנשים, שיראו את השתקפות ה-ר-גשותיהם, בלי קשר הגיוני עם הראיה החיצונית. מצד אחד גורם הדבר לתופעות-לחואי הדומות למחלות-נפש, בהן מ-ג-תק החולה מן העולם הסובב אותו, ורואה את עולמו הפנימי כמציאות, אך מאידך תורם אותו דבר עצמו להתקדמות הפסיכיאטריה:

פסיכואנליזות שנעשו תחת השפעת האליאסידו, חשפו דברים שלא נתגלו קודם לכן. בספרות מובא מיקרה קלאסי של חולה, שלא הצליח לזכור את אביו מהתקופה לפני

המאיים על הנוער הישראלי

הצלחותיו של הסם בשטח הרפואה, והשפעתו, שהוא מעין הרהבת תחוס-התודעה, גרמה לכך, שיחד עם המלחמה הגדולה נגד הפצת הסם, קמה באמריקה קבוצת אנשי תרבות, או אנשי-שוליים בחיי התרבות, והחלו לדבר בזכות האליאסידו.

"הויטמין של המוח"

כוחן הגדול של מצודי האליאסידו, הוא כמובן ד"ר ל' טימותי לירי, שהחל בהפצת הסם באוניברסיטת הארי-ווארד, הקים מכון לסימום המוני בהתעניק ונידון ל-30 שנות מאסר (העולם הזה 1496).

הוא גם האיש שנתן ללקיחת הסם את הציבון המיסטי. פעולה פולחנית למחצה, בקבוצות גדולות, עם פסלים עתיקים וציטטות מזרחיות. ללא ספק היה הצד החיצוני של לקיחת הסם גורם לא מבוסס בקסם שהישרה על לוקחי-ה-או כפי שהגדיר זאת עיתונאי אמריקאי חשוב: "הצעירים המשכילים, בני חבורת-השפע, אמנים, סטודנטים ואנשי-שוליים החושבים עצמם ליוצרים, מתפעלים בעיקר מהציפוי המגרה, הפסאודו-אינטלקטואלי של הסם."

לירי כינה את האליאסידו בשם הויטמין של המוח, ויצר סביבו את תורת הפסיכודיליות, חשיפת-הנפש. הוא אף תיאר את חזיוות ההתגלות בתוך תאי-גופו, שהם "הרבה יותר עתיקים וחכמים מהמוח."

ג'ק מרגוליס, מחבר ספרים מצליח בהוליבורד, שסיפר על מגיפת האליאסידו שפשטה שם, סיפר שהחיות "טיול" בעזרת הסם היא החייה מרתקת כל כך — שהיא עולה בהרבה על החזיוה של טיול לאירופה (וגם זולה יותר!)

מצודי הסם אף מצטטים בגאווה את אלדוס האקסליי, בספרו שערך התחושה (בו הוא מתאר את חזיוות הטסקאלין, ובו הוא אומר: "אחרי לקיחת הסם — ראיתי את אשר ראה אדם הראשון בבוקר הבריאה. את הקיום הערום.")

מערין את האליאסידו כמובן הוא משורר הביטניקים, אלאן גינסברג, הקורא לו "קטליזטור של כל דבר טבעי ואנושי". ואף הסופר המזהיר גינסר (תוף הפח) גראס מת-להב מן הסם.

מאמיני התורה הפסיכודילית של לירי אף מביאים, לי-מרבח המיסטיקה והתענוג, את החלוקה לחמש רמות ה-תודעה, מתוך 999 הנתיים הטיבטי. הם מחלקים את הדרגות לפי: 1. התרדמה (בעזרת סתם סמים); 2. התעוררות לחיים של מילים וסמלים; 3. רמת התודעה-החושנית (מרו-חואנה); 4. התודעה התאית, לה גורם האליאסידו, למי שלא מבין, יש הסבר מיסטי, כדי לסבך את העניין: "זהו שלב שכל מעבר לחושים נוגע בעולם החומר הטהור"; שלב מס' 5 של התודעה הוא "הברק הפרוט-תאית", או, בפשטות, "הנפש".

אין ספק שהבלים מיסותריים מסוג זה קוסמים ביותר לפסבדו-אינטלקטואל האמריקאי הממוצע.

וזה אולי שורש הנגע: אמריקה, בעלת התרבות השטחית, נתקפת, יותר מכל אומה אחרת, ב"אופנות". קודם היה זה שיגעון הפסיכולוג-גיום שתקף את ארצות-הברית, אחרי שגילו לפתע את פרויד, שנים רבות אחרי מותו. הפסיכואנליזה הופיעה בכל מקום, בספרות, בקולנוע, ובעיקר בחיים. אחרי כן פשתה אופנת הון-בזיהים. מעטים הבינו את תורת הון, אך כולם התנגדו בה. היו ציירי-הון, משוררי-הון וסתרם מאמיני-הון.

האופנה החדשה, הפסיכודיליות, היא אופנה בדיוק כמותן, הצרה שהיא קשורה בסם-הלוצינוגני המרוכז ביותר והמסוכן ביותר שהתגלה אי-פעם ושאת תוצאות השפעותיו הגופניות עדיין אי-אפשר לאמוד. את תוצאות השפעותיו על הנפש ומחלות-הרוח כבר אפי-שר לשער, והן בבחינת תחיות-אימים.

כיצד מגיע האליאסידו לישראל
 באיזה צורות הוא נימכרו מי
 משתמש בו על כך בכתבה
 האחרונה בסידרה זו, בשבוע הבא.

LSD

מקור הסם

משמאל: שיבולת-שיפון שהותקפה על-ידי ארגוס, עובש-השיפון. מימין: תצלום מיקרוסקופי של פיסריות הארגוס, מתוכן בודדו לראשונה את האליאסידו-25, הסם שגרם למגיפת-ההזיות.

שהיה בן שמונה. אחרי לקיחת הסם, "ראה" כיצד אביו מכה אותו, כשהוא בן 4, כשאמו מעודדת את האב להמי-שין ולהכות, זכרון זה נדחה לתת-ההכרה משום שהיה מכאיב ומר מדי.

תופעות דומות בהשפעת האליאסידו מוזכרות במחקרים פסיכואנליטיים רבים, והן כה משכנעות, שאילמלא הובאו על-ידי אנשי מדע גדולים, היו נשמעים כסיפור מסרטי-פסיכולוגי סוג ג'.